

AINEKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA

JOUSISOITTIMET

Porvoon kaupungin sivistyslautakunta 12.3.2019

Päivitetty 1.8.2023

JOUSISOITTIMET

YLEISTÄ

Jousisoittimien opetus toimii parhaiten lähiopetuksena ja edellyttää ohjaamista kädestä pitäen.

Poikkeustapauksissa soittotunti voidaan pitää etänä, jos lähiopetus ei ole mahdollista. Etätunti on aina sovittava oppilaan tai oppilaan huoltajan kanssa hyvissä ajoin.

Pääsääntöisesti jousten tasosuoritukset tehdään livenä paikan päällä. Tasosuoritus voidaan tehdä kokonaan tai osittain videoituna yksittäisissä tapauksissa opettajan harkinnan mukaan. Päättösuoritukset videoidaan suoritustavasta riippumatta.

JOUSTEN VALMENNUSOPINNOT

Valmentavaa jousisoitinopetusta annetaan pienissä viulu-, alttoviulu- ja selloryhmissä tai yksilötunneilla.

Tavoitteet

- Tutustutaan jousisoittimen soiton perusteisiin, kuten soittoasentoihin ja perusliikeratoihin
- Tutustutaan soiton, laulun ja leikin avulla musiikin hahmotusaineiden alkeisiin
- Koetaan soittamisen iloa
- Annetaan oppilaalle valmiudet jatkaa soitonopiskelua jousisoittimen kanssa myös valmennuksen jälkeen tai autetaan perhettä lapselle paremmin sopivan soittimen valinnassa
- Luodaan turvallinen oppimisympäristö ja lapsille annetaan aikaa tutustua harrastukseen, opettajaan ja ryhmään
- Myös huoltajat tutustuvat soittoharrastukseen ja oppivat ottamaan vastuuta kotiharjoittelusta

Sisältö

- Soitetaan tuttuja sanarytmejä ja yksinkertaisia melodioita näppäillen ja jousen kanssa
- Leikitään sävelillä ja rytmeillä ja tehdään pieniä omia lauluja
- Soitetaan yksin ja ryhmässä
- Harjoitellaan esiintymistä
- Opetellaan kotiharjoittelua sekä lapsen että huoltajan kanssa
- Tutustutaan soittimiin ja monenlaiseen musiikkiin myös kuuntelemalla

JOUSISOITINTEN PERUSOPINNOT

Yleiset tavoitteet kaikille tasoille:

- Löydetään luonteva soittotapa ja perehdytään soittimen ääneen
- Opitaan:
 - lukemaan nuotteja ja hahmottamaan musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
 - harjoittelemaan säännöllisesti, monipuolisesti ja itsenäisesti jousitekniikkaa ja jousilajeja sekä äänenmuodostusta ja artikulointia
 - kuuntelemaan omaa soittoa ja sävelpuhtautta
 - tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
- soittamaan ulkoa ja korvakuulolta sekä säveltämään ja improvisoimaan omista lähtökohdista käsin
- Soitetaan riittävästi ohjelmistoa; noin kolminkertainen määrä kunkin tason suoritukseen nähden
- Kehitetään luovuutta ja ilmaisutaitoa
- Esiinnytään
- Soitetaan yhdessä muiden kanssa (lähtökohtaisesti orkesterissa) ja opitaan yhdessä musisoidessa kuuntelemaan muita sekä toimimaan ryhmässä
- Kuunnellaan musiikkia laaja-alaisesti sekä konserteissa että tallenteilta
- Opitaan pitämään hyvää huolta soittimesta
- Opitaan suojaamaan kuuloa ja ymmärtämään hyvän soittoasennon merkitys jaksamiselle

PERUSTASO 1

Tavoitteet

Ensimmäisellä perustasolla tavoitteena on oppia soiton ja nuotinluvun perusteita sekä huomioida äänen laatu alusta alkaen. Improvisaatio ja säveltäminen ovat lähinnä sävelillä leikkimistä ja omien, pienten laulujen tekemistä.

On tarkoitus, että kappaleita opitaan soittamaan sekä nuoteista, korvakuulolta että ulkoa. Opetellaan myös kuuntelemaan ja korjaamaan sävelpuhtautta. Jousitekniikasta opetellaan perusjousilajeja.

Tällä tasolla kotiharjoittelu on useimmiten myös huoltajan vastuulla ja tavoitteena onkin, että oppilas ja huoltaja löytävät heille sopivan tavan lyhyeen, säännöllisenä toistuvaan harjoitteluhetkeen.

Kuulon suojaamisesta ja fyysisestä jaksamisesta huolehtiminen otetaan esille jo nyt.

On tarkoitus, että oppilas oppii alusta lähtien pitämään soittimensa kunnossa ja puhtaana sekä oppii tunnistamaan mahdollisen huollon tarpeen.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen 1-2 oktaavin alueelta sekä lyhyitä kromaattisia kulkuja
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita
- Helppoja säestyksellisiä kappaleita ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri tyylikausia ja ovat tempoiltaan ja tunnelmaltaan erilaisia
- Suomalaista musiikkia
- Prima vista -soittoa
- Yhteismusisointia, pääsääntöisesti jousiryhmässä tai -orkesterissa
- Sävelillä ja rytmeillä leikkimistä sekä pienten, omien laulujen tekemistä

Tasosuoritus

Tekninen osa

Tekninen osa koostuu asteikoista ja omaksumistehtävästä. Kaikki asteikot soitetaan kolmisointuineen. Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja, ja yksi jäsen.

Asteikot soittimittain

Viulu: D-duuri 1 oktaavi, G- ja A-duurit 2 oktaavia ja a-, e- ja h-mollit 1 oktaavi.

Alttoviulu: kvinttiä alemmaa kuin viululla.

Viulut ja alttoviulut suorittavat asteikot ja omaksumistehtävän pääsääntöisesti asteikkopajoissa, joihin pyritään osallistumaan kerran lukukaudessa.

Sello: 1-2 oktaavin asteikot kahteen etumerkkiin asti, joista oppilas oman opettajansa kanssa valitsee soitettavaksi duurin ja mollin kaksi viikkoa ennen suoritusta.

Kontrabasso: C-, G-, D-, F- ja B-duurit sekä a-, e-, h- ja g-mollit 1 oktaavi, joista oppilas oman opettajansa valitsee soitettavaksi duurin ja mollin kaksi viikkoa ennen suoritusta.

Sellot ja kontrabassot soittavat omaksumistehtävän asteikkojen kanssa.

Taiteellinen osa

Kaksi erityylistä kappaletta ja yksi etydinomainen kappale. Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja, 1-2 jäsentä ja puheenjohtaja. Jos taiteellinen osa soitetaan konsertissa, voi etydin soittaa erikseen, jolloin lautakunnassa on oma opettaja ja yksi jäsen.

Asteikot ja osa ohjelmasta soitetaan ulkoa.

PERUSTASO 2

Tavoitteet

Toisella perustasolla tavoitteena on edelleen kehittää äänenlaatua ja artikulointia jousikäden tekniikkaan syventymällä. Kappaleet pitenevät ja sisältävät aiempaa enemmän tunnelmia ja sävyjä sekä uusia teknisiä asioita, kuten asemanvaihtoja ja vibratoa. Oppilasta rohkaistaan improvisoimaan ja jatkamaan omien laulujen tai sävelmien tekemistä.

On tarkoitus, että oppilaan oma vastuu kotiharjoittelusta lisääntyy ja tunneilla opetellaan tarkoituksenmukaisia harjoittelun tapoja. Oppilas saa myös lisää valmiuksia ulkoa soittamiseen ja sen harjoitteluun. Tavoitteisiin kuuluu myös kuulon suojelemisen ja hyvän soittoasennon merkityksen ymmärtäminen.

Pyritään siihen, että oppilas osaa jo pitää hyvää huolta soittimestaan.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja kolmisointuineen eri asemissa kahden (sellolla myös kolmen) oktaavin alueelta, kromaattinen asteikko yhden oktaavin alueella
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia ja

muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan ja tunnelmaltaan erilaisia

- Prima vista -soittoa
- Yhteismusisointia, pääsääntöisesti jousiorkesterissa
- Orkesteristemmojen soittoa
- Ainakin pienimuotoista improvisointia ja säveltämistä

Tasosuoritus

Tekninen osa

Tekninen osa koostuu asteikoista ja omaksumistehtävästä. Kaikki asteikot soitetaan kolmisointuineen. Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja ja yksi jäsen.

Asteikot soittimittain

Viulu ja alttoviulu: kolme duuria ja kolme mollia 2 oktaavia I-IV asemissa.

Viulut ja alttoviulut suorittavat asteikot ja omaksumistehtävän pääsääntöisesti asteikkopajoissa, joihin pyritään osallistumaan kerran lukukaudessa.

Sello: 2-3 oktaavin asteikot neljään etumerkkiin asti, joista oppilas oman opettajansa kanssa valitsee soitettavaksi duurin ja mollin kaksi viikkoa ennen suoritusta.

Kontrabasso: B-, C-, A-, G- ja F-duurit sekä a-, e-, h- ja g-mollit 2 oktaavia, joista oppilas oman opettajansa kanssa valitsee soitettavaksi kaksi asteikkoa kaksi viikkoa ennen suoritusta.

Sellot ja kontrabassot soittavat omaksumistehtävän asteikkojen kanssa.

Taiteellinen osa

Kaksi erityylistä kappaletta joista toinen on laajempi sekä yksi etydinomainen kappale, joissa soitetaan myös muissa kuin ensimmäisessä asemassa. Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja, 1-2 jäsentä ja puheenjohtaja. Jos taiteellinen osa soitetaan konsertissa, voi etydin soittaa erikseen, jolloin lautakunnassa on oma opettaja ja yksi jäsen.

Asteikot ja osa ohjelmasta soitetaan ulkoa.

PERUSTASO 3

Tavoitteet

Kolmostasolla tavoitteena on aiempaa laajamuotoisempien kappaleiden, kuten konserttojen, sonaattien ja sarjojen soittaminen. Fraasien muotoilua tarkennetaan, ja artikulointia hiotaan uusiin jousilajeihin tutustumalla. Viimeistään tällä tasolla mukaan tulee myös kehittyneempää vasemman käden tekniikkaa, esimerkiksi pariääniä.

Tavoitteena on, että oppilas pystyy harjoittelemaan aiempaa itsenäisemmin. Hän kykenee myös hahmottamaan aikaisempaa laajemmin musiikin elementtejä ja rakenteita sekä säveltämään ja improvisoimaan omista lähtökohdistaan käsin.

Kolmostasolla oppilas kuuntelee musiikkia laaja-alaisesti sekä tallenteina että live-esityksinä ja osaa etsiä tietoa ja tallenteita soittamastaan ohjelmistosta. Hän opettelee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia tyylinmukaisella tavalla. Hän osaa myös ottaa vastuuta soittimensa kunnosta ja ymmärtää laadukkaan ja huolletun soittimen merkityksen.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja kolmisointuineen 2-3 oktaavin alueelta, kaksoisääniasteikkoja (ei kontrabassolla) sekä kromaattinen asteikko
- Tekniikan eri osa-alueita (mukaan lukien pariäänit, ei kontrabassolla) harjoitettavia etydejä ja etydinomaisia kappaleita
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, genrejä ja muotorakenteita, sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmaltaan erilaisia
- Suomalaista musiikkia
- Aikamme musiikkia
- Prima vista -soittoa
- Yhteismusisointia, pääsääntöisesti jousi- tai kamariorkesterissa
- Orkesteristemmojen soittoa ja sellolla myös continuo-soittoa
- Improvisointia ja säveltämistä oppilaan lähtökohdista käsin

Tasosuoritus

Tekninen osa

Tekninen osa koostuu asteikoista ja omaksumistehtävästä. Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja ja yksi jäsen.

Asteikot soittimittain

Viulu ja alttoviulu: kaksi duuria ja kaksi mollia 3 oktaavia, kromaattinen asteikko ja kaksi terssi-sekstiasteikkoa. Duurit ja mollit soitetaan murtosointuineen (kolme kolmisointua ja kaksi nelisointua)

Viulut ja alttoviulut suorittavat asteikot ja omaksumistehtävän pääsääntöisesti asteikkopajoissa, joihin pyritään osallistumaan kerran lukukaudessa.

Sello: 3 oktaavin asteikot, joista oppilas oman opettajansa kanssa valitsee soitettavaksi kaksi asteikkoa kaksi viikkoa ennen suoritusta. Asteikot soitetaan murtosointuineen (kaksi kolmisointua).

Kontrabasso: G-duuri ja g-molli 3 oktaavia sekä D- ja Es-duurit ja d- ja e-mollit 2 oktaavia, joista oppilas oman opettajansa kanssa valitsee soitettavaksi duurin ja mollin kaksi viikkoa ennen suoritusta. Asteikot soitetaan murtosointuineen (kaksi kolmisointua).

Sellot ja kontrabassot soittavat omaksumistehtävän asteikkojen kanssa.

Taiteellinen osa

Etydi tai soolokappale, pikkukappale ja laajempi teos (sonaatti tai konsertto, joista soitetaan vähintään kaksi osaa) tai variaatioteos. Mahdollisuus improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen.

Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja, 1-2 jäsentä ja puheenjohtaja. Jos taiteellinen osa soitetaan konsertissa, voi etydin soittaa erikseen, jolloin lautakunnassa on oma opettaja ja yksi jäsen.

Asteikot ja osa ohjelmasta soitetaan ulkoa.

JOUSISOITINTEN SYVENTÄVÄT OPINNOT

Tavoitteet

Syventävien opintojen aikana on tarkoitus kehittää soittimen hallintaa ja musiikillista ilmaisua edelleen ja etsiä nuoren soittajan kanssa hänelle sopivaa tapaa pitää musiikki osana elämäänsä. Opiskelija saa valmiuksia jatko-opintoihin ja eväitä elinikäiseen musiikin harrastamiseen. Pyritään siihen, että hän löytää omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan.

Tällä tasolla totutaan valmistamaan ja esittämään aiempaa suurempia kokonaisuuksia. Soitettavat kappaleet ovat entistä pidempiä ja vaativampia. Niitä opetellaan valmistamaan itsenäisesti, jotta myös myöhemmin elämässä musiikin opiskelu tai omatoiminen harrastaminen on luontevaa. Laajennetaan musiikin tyylilajien tuntemusta edelleen.

Sisältö

Syventävät opinnot on mahdollista tehdä hyvin monella tavalla. Runko on seuraavanlainen:

- Duuri- ja molliasteikkoja, kolmi- ja nelisointuja sekä kaksoisääniasteikkoja kolmen (sellolla myös neljän) oktaavin alueelta
- Tekniikan eri osa-alueita harjoittavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita, ja jotka ovat tempoltaan ja tunnelmiltaan erilaisia
- Suomalaista musiikkia
- Aikamme musiikkia
- Prima vista -soittoa
- Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa
- Orkesteristemmojen soittoa
- Improvisointia ja säveltämistä

Ohjelmistossa huomioidaan mm. eri jousilajit, kaksoisäännet, akorditekniikka, virtuositeetti, asemanvaihtojen ja asemien sujuva hallinta, aikamme musiikin sävelkielen (notaatio, rytmit, soittotavat) hallinta, eri klaavit ja transponointi.

Oman soittimen hallintaa kehitetään siis edelleen, mutta sen rinnalle voi valita muitakin opintoja, kuten sävellys, musiikin teknologia tai solistinen sivuaine. Opintoihin voi kuulua myös kamarimusiikkia tai orkesterisoittoa isommissa produktioissa ja valmistautumista musiikkiteatteriproduktioihin tai vastaaviin sekä musiikkiopistossa että sen ulkopuolella.

Lopputyö

Syventävien opintojen päätteeksi tehdään lopputyö, jonka sisältö muotoutuu sen mukaan, mihin opiskelija aikoo suuntautua jatkossa ja mitkä hänen vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa ovat.

Lopputyö voi olla hyvin monimuotoinen, eri osista koostuva kokonaisuus, jossa tuodaan esiin oppilaan osaamista laaja-alaisesti. Lopputyö voi sisältää myös sivuinstrumentin soittoa tai laulua, omia sävellyksiä, itse tuotetun konsertin tai omatekoisen musiikkivideon tai muuta oppilaslähtöistä luovaa sisältöä. Lopputyössä on aina myös tekninen osa. Opiskelija ja opettaja laativat yhdessä suunnitelman syventävistä opinnoista ja niiden tavoitteista sekä lopputyöstä ja tämä suunnitelma hyväksytään jousten aineryhmässä noin vuosi ennen aiottua suoritusajankohtaa.

Tekninen osa

Tekninen osa koostuu asteikoista ja omaksumistehtävästä. Teknisessä osassa voi soittaa myös etydin. Lautakunnassa on oma opettaja ja yksi jäsen sekä oppilas.

Asteikot

Viulu ja alttoviulu: 3 oktaavin duurit ja mollit (viululla G-D väliltä, alttoviululla kvinttiä alemmaa) murtosointuineen, viisi kolmisointua ja kaksi nelisointua, ja lisäksi terssit, sekstit ja oktaavit. Oppilas ja opettaja valitsevat haluamansa asteikon.

Sello: 4 oktaavin duurit ja mollit sekä kaksi kolmisointua. Oppilas ja opettaja valitsevat haluamansa asteikon.

Kontrabasso: Neljä duuria ja neljä mollia 3 oktaavia sekä kaksi kolmisointua. Oppilas ja opettaja valitsevat haluamansa asteikon.

Omaksumistehtävä

Omaksumistehtävä esitetään asteikkojen yhteydessä. Tehtävä annetaan oppilaalle etukäteen ja hän valmistaa sen itsenäisesti. Halutessaan oppilas voi valmistaa omaksumistehtävän myös prima vista –tyylisesti.

Taiteellinen osa

Alla oleva rakenne on esimerkki lopputyöstä, joka koostuu pääaineen soitosta.

Sooloteos tai etydi, pienimuotoinen kappale, laajamuotoinen teos tai vastaava monipuolinen kokonaisuus. Mahdollisuus improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen.

Lautakunnassa on oppilas, oma opettaja, kaksi tai kolme jäsentä ja puheenjohtaja. Jos taiteellinen osa soitetaan konsertissa, voi etydin soittaa erikseen, jolloin lautakunnassa on oma opettaja ja yksi jäsen.

Asteikot ja osa ohjelmasta soitetaan ulkoa.